

ŠKOLA UDRŽITELNÉ BUDOUCNOSTI PRO STUDENTY VŠ

ANOTACE

Text předkládá návrh vzdělávacího modulu Škola udržitelné budoucnosti, který byl ověřen jako formát 4 denního pobytu pro studenty VŠ v celkové hodinové dotaci 30 vyučovacích hodin.

Pro zařazení do kurikula VŠ je možné s modulem flexibilně pracovat tak, že popsané bloky je možné realizovat během 3 až 5 denního pobytu.

Text obsahuje základní informace o realizované akci, návrh obsahového rámce, a hodnocení.

Cílovou skupinou jsou studenti bakalářských a magisterských oborů. Jedná se o učitelské i neučitelské obory na PedF a PřF MU a PdF a PřF UP, kteří zastupují potenciální budoucí pedagogy, lektory a poskytovatele EVVO. Škola udržitelné budoucnosti bude dle aktuálního zájmu studentů případně nabídnuta i studentům z dalších univerzit.

Cílem Školy udržitelné budoucnosti je studentům nabídnout prostor pro hlubší pochopení témat, která se dotýkají tématu udržitelnosti – s prostorem pro aktivní zapojení studentů, vzájemné sdílení a zapojení odborníků z praxe.

PRŮBĚH REALIZACE

Škola udržitelné budoucnosti se konala jako čtyřdenní pobytový kurz pro studenty VŠ.

Cílovou skupinou proto byli především studenti oboru Rozvojová a environmentální studia. Účast na akci byla dobrovolná, jednotlivé tematické bloky na sebe logicky navazovaly.

Akce byla zařazena jako volitelná, bez kreditové dotace – účast na pobytu tedy volili studenti motivovaní, se zájmem o téma pobytu.

Pobyt proběhl v CEV Švýcárna v Moravském krasu. K dispozici byla učebna, ve které probíhala větší část programu. Některé bloky byly realizovány v okolí centra.

PRINCIPY A VÝUKOVÉ METODY

Cílem Školy udržitelné budoucnosti je studentům nabídnout prostor pro hlubší pochopení témat, která se dotýkají tématu udržitelnosti – s prostorem pro aktivní zapojení studentů, vzájemné sdílení a zapojení odborníků z praxe.

Během pobytu bloky realizují odborníci z praxe. Zvyšuje se tak důvěryhodnost a relevantnost informací, které jsou studentům nabízeny. Diskuze mohou být konkrétnější a hlubší, podložené vlastní odborností a zkušeností odpovídající současné situaci a pojetí vzdělávání.

Vzhledem k tomu, že je program pobytový, pracujeme i se skupinovou dynamikou a motivací, je možné více zapojovat principy aktivního a zkušenostního učení. Pracujeme s reflexí a podporou studijní skupiny. Větší prostor je tak poskytován konkrétním dohodnutým tématům dle potřeb každé konkrétní skupiny. Přiměřená míra reflexe je součástí každého vzdělávacího bloku a většího tematického celku. Studenti jsou plnohodnotnou aktivní součástí vzdělávacího procesu, jsou podporováni ve sdílení názorů a zkušeností, argumentaci a kladení otázek.

Principy, které ve výuce budou uplatněny a příklady aktivit, který principy budou naplněny

- Podpora vnitřní motivace
- Podpora vzájemné spolupráce – studenti plní úkoly ve dvojicích, častá je skupinová práce
- Partnerský přístup – zodpovědnost, bezpečí uplatňují se metody hodnocení ve formativní funkci, pracuje se s kritérii vytvořenými společně se studenty, se zpětnou vazbou, reflexí ap.
- Učení v reálném světě
- Aktivní zapojení studentů
- Učení pro budoucnost

Aktivní metody výuky:

- Zážitková pedagogika
- Venkovní výuka – část výuky probíhá venku, jsou vysvětleny principy venkovní výuky
- Učení v souvislostech

TÉMATICKÉ BLOKY

Kapitola popisuje zaměření a délku trvání jednotlivých tematických bloků. Podrobný popis aktivit je popsán v kapitole NÁVRH PROGRAMU.

DEN PRVNÍ

BLOK 1 – ÚVOD DO PROGRAMU

Zaměření: V úvodním bloku programu je hlavním cílem společné seznámení, naladění, představení programu a motivace do další práce.

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

BLOK 2 Muzikoterapeutická dílna zaměřená na meditaci a relaxaci pro studenty

Zaměření: Blok navazuje na předchozí – s cílem ještě více prohloubit naladění skupiny na následující témata – formou hudební dílny a skrze meditaci a imaginaci.

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

DEN DRUHÝ

BLOK 3 ZÁZRAKY – ZÁKLADNÍ EKOLOGICKÉ PRINCIPY

Zaměření: Blok představuje studentům základní ekologické principy, jako východisko pro další uvažování

o tématu klimatické krize a globálních problémů (témata skleníkový efektu, fotosyntéza, bio klimatizace, dekompozice)

Délka trvání: 3 vyučovací hodiny

BLOK 4 ZÁZRAKY – PROCHÁZKA HISTORIÍ

Zaměření: Blok je venkovní procházka historií, hlavním cílem je uvědomění si, že lidstvo v průběhu historie zažívalo různé krize, s kterými bylo třeba se vyrovnat, co může formovat náš budoucí život v následujících letech.

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

BLOK 5 KLIMA SE MĚNÍ S NÁMI

Zaměření: Blok aktivním způsobem představuje studentům téma klimatické změny – a to i s důrazem na osobní postoj, emoce a možnosti, jak na ni reagovat na osobní, komunitní i celosvětové úrovni.

Délka trvání: 4 vyučovací hodiny

BLOK 6 POLITICKÉ SPEKTRUM

Zaměření: Během bloku bude představen vztah mezi politickým spektrem a otázkami životního prostředí.

Délka trvání: 3 vyučovací hodiny

DEN TŘETÍ

BLOK 7 KRIZE KAPITALISMU

Zaměření: Blok je kombinací přednášek, praktických aktivit a diskuzí na témata – Úvod do krizí kapitalismu, Past stávajících řešení, Úvod do teorie nerůstu

Délka trvání: 8 vyučovacích hodin

BLOK 8 PROCHÁZKA MÍSTNÍ KRAJINOU

Zaměření: Seznámení se s místem pobytu, jeho historií a krajinou

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

DEN ČTVRTÝ

BLOK 9 STRATEGIE TRANSFORMACE

Zaměření: Blok představuje strategie transformace dle Olin Wrighta a dává prostor k zamyšlení nad otázkou Co je moje role v celospolečenské transformaci? a Jaká chci, aby byla moje role?

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

BLOK 10 ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ

Zaměření: Poslední blok je určený k závěrečné reflexi a sdílení důležitých momentů. Účastníkům je poskytnut prostor pro zpětnou vazbu na zajištění a obsah kurzu.

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

NÁVRH PROGRAMU

Následující text je návrhem programu. Tento program byl pilotně vyzkoušen v rámci realizovaného projektu a následně upraven do navrhované podoby. Ačkoli zohledňuje logickou provázanost jednotlivých témat, je nutné program uzpůsobit aktuálním podmínkám a potřebám skupiny, pro kterou bude realizován.

DEN PRVNÍ

BLOK 1 – ÚVOD DO PROGRAMU

Zaměření: V úvodním bloku programu je hlavním cílem společné seznámení, naladění, představení programu a motivace do další práce.

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

Cíl: Motivace, seznámení

Očekávání a seznámení s programem a organizací kurzu

Program:

Představení organizátorů, místa, programu pobytu

Drobné seznamovací hříčky

Očekávání – studenti sdílejí svá očekávání

BLOK 2 Muzikoterapeutická dílna zaměřená na meditaci a relaxaci pro studenty

Zaměření: Blok navazuje na předchozí – s cílem ještě více prohloubit naladění skupiny na následující témata – formou hudební dílny a skrze meditaci a imaginaci.

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

Cíl: Stimulace relaxace pomocí auditivních prvků

Posílení schopnosti koncentrace a mindfulness

Rozvoj kreativity a sebepoznání

Podpora emočního výrazu a vyrovnávání se s emocemi:

Program:

Dílna je sestavena ze tří na sebe navazujících částí.

1. Úvodní relaxační část, která představuje jednotlivé nástroje, vytváří prostředí k naladění skupiny, zklidnění.

2. Řízená imaginace motivována indiánským příběhem. Ten navazuje i na téma celého pobytu, pracuje s přírodními motivy, obsahuje otázky zaměřené na hodnoty a vztah člověka k přírodě a sobě samému.

3. Závěrečná relaxace a následné skupinové sdílení.

DEN DRUHÝ

BLOK 3 ZÁZRAKY – ZÁKLADNÍ EKOLOGICKÉ PRINCIPY

Zaměření: Blok představuje studentům základní ekologické principy, jako východisko pro další uvažování o tématu klimatické krize a globálních problémů

Délka trvání: 3 vyučovací hodiny

Cíl: Na konci výuky předmětu bude student schopen

- vysvětlit princip a význam základních přírodních dějů a systémů umožňujících život na Zemi – fotosyntézu, skleníkový efekt, bio klimaticizaci, dekompozici, ekosystémy
- rozlišovat a správně používat odborné a uživatelské termíny z oblasti ekologie, environmentalistiky a environmentální výchovy

Program:

I. blok – lektor představuje základní přírodní děje a systémy umožňující život na planetě Zemi (fotosyntéza, skleníkový efekt, bio klimaticizace, dekompozice, ekosystémy). Seznámení je aktivní formou s drobnými aktivitami, během kterých studenti reflektují pochopení tématu.

II. blok – vzhled do aktuálních problémů životního prostředí České republiky (ubývání úrodné půdy a pitné vody, vliv velkých vodních staveb na krajinu, chřadnutí lesů, ubývání biodiverzity) – formu prezentace s aktivní diskuzí

BLOK 4 PROCHÁZKA HISTORIÍ

Zaměření: Blok je venkovní procházka historií, hlavním cílem je uvědomění si, že lidstvo v průběhu historie zažívalo různé krize, s kterými bylo třeba se vyrovnat, co může formovat náš budoucí život v následujících letech.

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

Cíl: Seznámení se s místní krajinou

Pochopení souvislostí mezi změnami v krajině a důležitými mezníky v lidském poznání

Pochopení významu krizí v minulosti a tím, jaké zkušenosti mohou přinést v současnosti

Program:

studenti budou schopni pojmenovat a vysvětlit historii místa Josefovské údolí, s důrazem na klíčové historické události a vývoj lokality.

Program:

Úvodní motivace – setkání se „zakladatelem“ místní hutě. Představení klíčových architektonických prvků a památek v Josefovském údolí, včetně významných budov a jejich historického kontextu.

Cesta minulostí po skupinách – setkání s historickými postavami a drobné úkoly zaměřené na spolupráci ve skupině.

Zastavení v době průmyslové revoluce, u „Modré paní“, u poustevníka v jeskyni Jáchymka.

BLOK 5 KLIMA SE MĚNÍ S NÁMI

Zaměření: Blok aktivním způsobem představuje studentům téma klimatické změny – a to i s důrazem na osobní postoj, emoce a možnosti, jak na ni reagovat na osobní, komunitní i celosvětové úrovni.

Délka trvání: 4 vyučovací hodiny

Cíl: Studenti budou schopni vysvětlit základní mechanismy a vědecké principy spojené s klimatickou změnou, včetně role skleníkových plynů a globálního oteplování.

Studenti budou schopni identifikovat hlavní dopady klimatické změny na životní prostředí, společnost a ekonomiku, včetně extrémních povětrnostních událostí, ztráty biodiverzity a stoupajících hladin moří.

Studenti budou seznámeni s mezinárodními a národními snahami o zmírňování klimatické změny a adaptaci k ní, včetně dohod jako Pařížská dohoda.

Studenti budou povzbuzeni k přemýšlení o možnostech osobní a profesní angažovanosti v boji proti klimatické změně, včetně zkoumání rolí vědy, politiky a aktivismu.

Program

Úvodní aktivita – video z cyklu Planeta v nouzi, pojmenování pocitů pomocí kartiček využívaných v kurzech nenásilné komunikace.

Úvod do tématu programu – Aktivita otevírá diskusi o tématu, které vnímají lidé různě, s různými pocity, skepsemi a nadějemi.

Klimatická konference – aktivita otevírá téma řešení probíhající klimatické změny

- cílem je uvědomit si roli politiků a nejvyšších představitelů států při zavádění řešení na platformě konferencí
- součástí je opakování a rozšíření povědomí o dopadech na různé země světa a uvědomění klimatické nespravedlnosti
- Reflexe simulační hry – pojmenování zkušenosti ze hry a vztahují ji k realitě politických jednání

Přechod k navrženým řešením – hlavní společenské oblasti, jejichž součinnost je důležitá pro efektivní řešení klimatických problémů.

Přechod na druhou úroveň - co mohou udělat oni sami, řešení na úrovni obce a komunity.

BLOK 6 POLITICKÉ SPEKTRUM

Zaměření: Během bloku bude představen vztah mezi politickým spektrem a otázkami životního prostředí.

Délka trvání: 3 vyučovací hodiny

Cíl: Porozumění vztahu mezi politickým spektrem a otázkami životního prostředí.

Seznámení s tím, jak různé politické směry přistupují k environmentálním tématům, jaké postoje zauímají k ochraně přírody, udržitelnosti a změnám klimatu.

Program:

Rozlišování postojů – mezi levicovými, pravicovými a středovými přístupy k otázkám životního prostředí. Aktivita – kde jsem na politickém spektru?

Diskuze a debata: Vytvoření prostoru pro živou diskusi a debatu mezi studenty, kde budou prezentovat a obhajovat různé politické názory na otázky životního prostředí.

Vlastní stanovisko: Podněcování k tomu, aby studenti formulovali vlastní stanovisko k politickým otázkám životního prostředí, založené na jejich vlastním hodnocení informací a diskusí.

Aktivita – vytvoř si svou politickou stranu (studenti vytvářejí znak, heslo, program strany z určité části politického spektra a prezentují ostatním).

DEN TŘETÍ

BLOK 7 KRIZE KAPITALISMU

Zaměření: Blok je kombinací přednášek, praktických aktivit a diskuzí na témata – Úvod do krizí kapitalismu, Past stávajících řešení, Úvod do teorie nerůstu

Délka trvání: 8 vyučovacích hodin

Cíl:

Studenti budou schopni definovat a vysvětlit základní principy a cíle nerůstu jako alternativního ekonomického paradigmatu, který kladl důraz na udržitelnost, kvalitu života a sociální spravedlnost před neustálým ekonomickým růstem.

Studenti budou schopni analyzovat hlavní kritiky tradičního ekonomického růstu a porozumět, jak může tento růst přispívat k environmentálním, sociálním a ekonomickým problémům.

Studenti budou schopni identifikovat a porovnat alternativní ukazatele blahobytu a pokroků, které nejsou založeny výhradně na měření hrubého domácího produktu (HDP).

Program:

Kořeny krizí – krize kapitalismu

Rozbor kritiky tradičního růstu

Identifikace alternativních ukazatelů blahobytu.

Analýza konkrétních případů nerůstových iniciativ – konkrétní příklady nerůstových iniciativ nebo projektů ve světě a jejich dopady na společnost a životní prostředí.

Diskuze o výzvách a přínosech nerůstu: Vytvoření prostoru pro živou diskusi a debatu mezi studenty, kde budou zkoumat výzvy a přínosy spojené s přechodem od růstu k nerůstu.

Kritické myšlení: Podpora kritického myšlení studentů při posuzování různých hledisek nerůstu a přemýšlení o možných aplikacích těchto principů v konkrétních kontextech.

BLOK 8 PROCHÁZKA MÍSTNÍ KRAJINOU

Zaměření: Procházka s výkladem v místě PR Býčí skála

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

Cíl: poznání historie lokality

Získání znalostí o geografických a přírodních charakteristikách Josefovského údolí a Býčí skály.

Program:

Průvodce provede studenty klíčovými místy v Josefovském údolí a na Býčí skále.

Praktická ukázka klíčových historických, geografických a architektonických prvků na místě.

Výklad k historii, přírodě a architektuře na místě. Diskuze o kulturním a historickém významu lokality.

Závěrečné připomenutí významu zachování a respektu k historickým a přírodním hodnotám místa.

DEN ČTVRTÝ

BLOK 9 STRATEGIE TRANSFORMACE

Zaměření: Blok představuje strategie transformace dle Olin Wrighta a dává prostor k zamyšlení nad otázkou Co je moje role v celospolečenské transformaci? a Jaká chci, aby byla moje role?

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

Cíl: Seznámení s různými rolemi ve společenské transformaci

Uvědomění si vlastní role

Program:

Reflexe předchozího dne
Veletřh střípků budoucnosti
3 typy občanství
Systémové myšlení a předpoklady o člověku

BLOK 10 ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ

Zaměření: Poslední blok je určený k závěrečné reflexi a sdílení důležitých momentů. Účastníkům je poskytnut prostor pro zpětnou vazbu na zajištění a obsah kurzu.

Délka trvání: 2 vyučovací hodiny

Cíl: reflexe pobytu

Srovnání očekávání s tím, co jsem získal

Program:

Skupinová reflexe

Osobní reflexe – práce s původním očekáváním

ZPĚTNÁ VAZBA

Krom reflexe během pobytu a závěrečném bloku studenti zpracovávali reflexi na jednotlivá témata i přínosy pobytu pro jejich studium, budoucí směřování i pro ně osobně. Celkově oceňují možnost proniknout hlouběji do témat, na které během výuky není dostatečný prostor, aktivní přístup, možnost diskutovat. Důležité pro ně taky byla možnost poznat se navzájem ve skupině, získat nové impulsy do dalšího studia a motivaci pro další profesní a osobní směřování.

„Líbilo se mi hlavně že kurz podporoval otevřenou debatu často i stran s odlišnými názory a snahu porozumět aspoň trochu druhé straně, najít kompromis. Tohle považuji za velice důležité, zvláště v dnešní době kdy je často velká polarizace, vyhraněnost postojů, názorů druhých stran. Celkově pobyt hodnotím velice kladně. Přinesl nové vědomosti, ozvláštnění výukového prostředí nenásilnou uvolněnější formou.“

„Více jsem si tu začala uvědomovat, že jsme na našem oboru víceméně "všichni na jedné lodi" a bylo příjemné nemuset obhajovat svůj postoj k ochraně životního prostředí a být na místě, kde všichni chápou urgentnost naší situace. Vracela jsem se domů příjemně namotivovaná k tomu se snažit uplatnit znalosti odtud či z oboru nějakým konkrétním způsobem.“

„Prednášky boli všetky veľmi prínosné (na zopakovanie, objasnenie aj priučenie sa niečomu novému). Veľmi sa mi páčil kladený dôraz aj na našu „vnútornú sféru“ ako sú naše emócie a pod., myslím, že v dnešnom svete je toto prepojenie viac než potrebné. Taktiež sa mi veľmi páčili „rituály“ ktoré sme robili von na stanoviskách:). Chcem vyzdvihnúť aj prednášku o politike s Danielom, pretože v oblasti ktorú študujeme je to neoddeliteľná súčasť a je fajn, že sme to mali v takejto zaujímavej forme odprezentované.“

„Byla to jedinečná příležitost se se spolužáky hlouběji poznat (hlavně po večerech při povídání a hraní her), protože během studia k tomu vlastně moc jiných příležitostí není. A když už jsme se takhle více seznámili, tak už mi mluvit před ostatními nedělalo ani tak velký problém. Myslím si, že celkově nás všechny tento víkend tak nějak rozhýbal k větší aktivitě při různých školních aktivitách a programech, protože nám dal zakusit, že vyjádření našeho názoru nebo ptaní se je žádoucí a nikdo nás za ně nebude soudit. Dalším velkým „darem“, který si myslím většina z nás z víkendu odnesla, byla nová motivace a naděje, které pravděpodobně také napomohly naší větší aktivitě nejen při programech.“

„Líbilo se mi, jak všechno, co řekl, mělo v rámci celého programu nějaký smysl a všechno na sebe svým způsobem navazovalo. Samotnou mě udivilo, když jsem pak zpětně vzpomínala čím začínal, jak jsme se od prvního tématu dostali až k tomu poslednímu a kolika dalších různých témat jsme se stihli cestou dotknout, ale jak tato „oklika“ měla svůj význam. S tím souvisí i to, že jsem vnímala, jak se nám snaží informace podat v co nejširších souvislostech, samozřejmě v rámci časové kapacity, která byla k dispozici. U přednášek o takovýchto „nových“ konceptech mi často chybí konkrétní strategie, proto jsem byla naprosto nadšená, že zde ani to nechybělo a dokonce byly zahrnuty i příklady, jak už na principech nerůstu některé věci fungují, což pro nás posluchače vytvářelo dokonalou směs k tomu se taky aktivovat a „něčím začít“. Díky této přednášce jsem pocítila takové nakopnutí k aktivitě, které jsem neměla už fakt dlouho.“

